

BARTIN'DA KENTLEŞME VE BARTINLILARIN KENTLEŞMEYE DAİR DÜŞÜNCELERİ*

URBANIZATION IN BARTIN AND THE THOUGHTS OF THE RESIDENTS ON URBANIZATION

УРБАНИЗАЦИЯ В БАРТЫНЕ И МНЕНИЕ БАРТЫНЦЕВ ПО ПОВОДУ ЭТОГО

Berna FİLDİŞ**
Alkan ÜSTÜN***
Sinem YOKUŞOĞLU****

ÖZ

Türkiye’de kentleşme süreci, 1950’lerden günümüze kırsalın çözülmesi ve sanayileşme başta olmak üzere pek çok faktörün belirleyiciliğinde hızlanıp genişleyerek devam etmektedir. Devlet ya da vakıf üniversitelerinin açılması da 2000’li yıllardan itibaren kentleşmeyi hızlandıran faktörler arasındadır. Kentleşme, ekonomik ve toplumsal yapıda önemli değişikliklerin meydana geldiği bir süreçtir. Ancak gelişmekte olan ülkelerde, özelde de Türkiye’de ön plana çıkan, daha çok nüfus artışıdır. Pek çok kentte bu artış gözlenmektedir. Nüfusunun yarısından fazlası kırsalda ikamet etmesine karşın, Bartın da merkezinde yaşanan hızlı nüfus artışıyla kentleşmenin gözlendiği yerleşim yerlerinden biridir. Bu bağlamda araştırma, 2008 yılında Bartın Üniversitesi’nin kurulmasıyla yaşanan kentleşmeye ve kentleşmenin ortaya çıkardığı sonuçlara odaklanmıştır. Özellikle kent merkezindeki büyümenin farklı boyutlarını ve büyümeden doğrudan etkilenen mahalleler ve köylerdeki yerel halkın düşüncelerini ortaya koymak, araştırmanın ana amacıdır. Bartın’daki kentleşmenin daha önce bu açılardan ele alınmamış olması, çalışmanın ilgili literatürde bir boşluğu doldurduğuna ve araştırmayı önemli hale getirdiğine olan inancı arttırmaktadır. Çalışmada temel olarak nicel yöntem benimsenmiştir. Veri toplama tekniği olarak anket

* Bu çalışmada, TÜBİTAK tarafından desteklenen 1919B012207863 sayılı projenin verilerinden yararlanılmıştır.

** ORCID: [0000-0001-7412-942X](https://orcid.org/0000-0001-7412-942X), Doç. Dr. Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, bernafildis@bartin.edu.tr

*** ORCID: [0000-0002-3616-8193](https://orcid.org/0000-0002-3616-8193), Doç. Dr. Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, austun@bartin.edu.tr

**** ORCID: [0009-0009-1182-7795](https://orcid.org/0009-0009-1182-7795), Lisans Öğrencisi Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, yokusoglusinem14@gmail.com

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: Fildiş, B., Üstün, A., & Yokuşoğlu, S. (2024). BARTIN'DA KENTLEŞME VE BARTINLILARIN KENTLEŞMEYE DAİR DÜŞÜNCELERİ. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (62), 105-116. DOI: [10.17498/kdeniz.1457997](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1457997)

Bartın'da Kentleşme ve Bartınlıların Kentleşmeye Dair Düşünceleri

kullanılmıştır. Kapalı uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış bir soru formu oluşturulmuştur. Bu formla yüz yüze ve çevrimiçi olarak 400 kişilik bir örnekleme ulaşılmıştır. Ardından elde edilen veri, betimsel istatistik aracılığıyla çözümlenerek tablolara aktarılmıştır. Böylelikle Bartın'da gözlenen kentleşmeye ilişkin genel bir çerçeve ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Bartın, üniversite, nüfus, yerel halk.

ABSTRACT

The urbanization process in Turkey has been accelerating and expanding since the 1950s under the determinants of many factors, especially the dissolution of rural areas and industrialization. The opening of state or foundation universities has also accelerated urbanization since the 2000s. Urbanization is a process in which significant changes occur in the economic and social structure. However, what stands out in developing countries, and in Turkey in particular, is population growth. This increase is observed in many cities. Although more than half its population resides in rural areas, Bartın is one of the settlements where urbanization is observed, with rapid population growth in its center. In this context, the research focuses on urbanization and the consequences of urbanization after the establishment of Bartın University in 2008. The study's main purpose is to reveal the different dimensions of the growth in the city center and the opinions of the local people in the neighborhoods and villages directly affected by the development. The fact that urbanization in Bartın has not been addressed from these perspectives before increases the belief that the study fills a gap in the relevant literature and makes the research important. The quantitative method was adopted in the study. A questionnaire was used as a data collection technique. A structured questionnaire consisting of closed-ended questions was created. This form reached a sample of 400 people face-to-face and online. Then, the data obtained were analyzed through descriptive statistics and transferred to tables. In this way, a general framework regarding the urbanization observed in Bartın was put forward.

Keywords: Urbanization, Bartın, university, population, local people.

АННОТАЦИЯ

Процесс урбанизации в Турции продолжает ускоряться и расширяться с 1950-х годов до наших дней, которое определяется многими факторами, особенно распадом сельской местности и индустриализацией. Открытие государственных или фондовых университетов также является одним из факторов, ускоривших урбанизацию с 2000-х годов. Урбанизация – это процесс, в ходе которого происходят существенные изменения в экономической и социальной структуре. Однако в развивающихся странах, особенно в Турции, на первый план выходит рост населения и это наблюдается во многих городах. Хотя более половины населения проживает в сельской местности, сам город Бартын является одним из населенных пунктов, где наблюдается урбанизация с быстрым ростом населения. В этом контексте в исследовании сосредоточивается на урбанизации, которая произошла с созданием Университета в Бартыне в 2008 году и на результатах урбанизации. Основная цель исследования — выявить различные аспекты роста, особенно в самом городе, а также мнения местных жителей в районах и деревнях, непосредственно затронутых ростом указанной урбанизации. Тот факт, что факт урбанизации Бартына ранее не обсуждалась с этой точки зрения, усиливает уверенность в том, что исследование заполнит пробел в соответствующей литературе и сделает его важным. В исследовании, в основном был применён количественный метод. В качестве метода сбора данных использовался метод опроса. С помощью этой формы было опрошено 400 респондентов лично и онлайн. Затем, полученные данные анализировались посредством описательной

статистики и переносились в таблицы. Таким образом, была представлена общая схема урбанизации, наблюдаемая в Бартыне.

Ключевые слова: Урбанизация, Бартын, университет, население, местные жители.

1. Giriş

Kent, farklı bilimsel disiplinlerde üzerine birbirinden farklı tanımlar geliştirilen bir olgudur. Bu durum kentlerin tarih boyunca değişen çehreleri ve işlevleriyle de ilgilidir. Ancak ekonomik, siyasi, dini, sosyal ve kültürel boyutlarıyla bir yaşam alanı olmasından hareketle sosyoloji literatüründe kent, “sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden müteşekkil yerleşmeler” (Keleş, 2021, s. 68) olarak tanımlanır. Kent fiziki, idari, sosyal ve tarihi boyutlarıyla insanlık açısından her zaman ileri bir aşamayı temsil etmiştir. Bu aşamaya ulaşmak doğrultusunda yaşanan değişim ise kentleşme olarak adlandırılmaktadır.

Kentleşme, ekonomik gelişmeye koşut olarak toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma oluşturan bir süreçtir (Keleş, 2019, s. 20). Bu süreç, yaşanan ekonomik ve sosyal değişimlerin yanı sıra, nüfus birikimini de içermektedir. Nüfus artışıyla birlikte mevcut kentler büyürken kent sayısında da bir artış gerçekleşir. Daha çok gelişmekte olan ülkelerde yaşanan bir olgu olan kentleşmenin nüfus boyutunu, istatistikler daha net biçimde ortaya koymaktadır. Buna göre, 1940-1980 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerdeki toplam kentsel nüfus artışı %500’ü bulmuştur (Keleş, 2019, s. 19).

Türkiye, kentleşme konusunda benzer bir sürece 1950’lerden itibaren girmiştir. O dönem gerçekleşen yatırımlarda tarım sektörü daha çok öncelenmiştir. Süreç, köylere traktörün girmesi, yani tarımda makineleşme nedeniyle ihtiyaç fazlası emeğin ortaya çıkması ve küçük toprak sahiplerinin topraksız kalmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla 1960’larda ve 1970’lerde hızlanarak süren bir biçimde, büyük kentler fazla nüfusun hedefi haline gelmiştir (Şengül, 2001, s. 76). Eşzamanlı olarak büyük kentlerde sanayileşme hamlesinin başlaması da kırdan göçle şekillenen kentleşme ivmesini uzun soluklu kılmıştır. İhtiyaç duyulan işgücü, kırdan kente akışını 1980’li yıllara kadar kolaylaştırmıştır. İstanbul’daki nüfus artış istatistikleri söz konusu gerçeği ortaya koyar niteliktedir: 1940’ta 849.561 olan nüfusun 1950’de 1.051.352’ye, 1955’te 1.457.184’e, 1975’te ise 3.719.339’a ulaştığı görülmektedir (Bayartan, 2003, s. 12-13). İlk dönemde mevcut kentlerin büyümesinin yanı sıra Adana, Gaziantep, İskenderun, Bursa, Zonguldak, Mersin, Trabzon, Kırıkkale, Sakarya gibi bölgesel merkezler ortaya çıkarak kentleşme sürecine eklenmiştir. Kent sayısındaki artış istatistiklere de yansımıştır: 1960’ta 102 iken, 1975’e gelindiğinde 288’i bulmuştur (Sencer, 1979, s. 73).

1980’den itibaren başlayan ikinci dönemde ise hem birinci dönemin kentleşme dinamikleri devam etmiş hem de bu dinamiklere yenileri eklenmiştir. Yeni dinamikler incelendiğinde, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu’yu etkisi altına alan terör sorunu ve ağırlıklı olarak Ege ve Akdeniz’in kıyı bölgelerindeki turizm hareketliliği dikkati çekmektedir. Çoğunlukla kırsalda yaşanan ilk dinamik, can-mal güvenliğinin ortadan kalkması ve ekonomik faaliyetlerin sektöre uğramasına neden olmuştur. Bu gelişmeler, kırsal nüfusun bulunduğu yerden kopup bölgedeki daha güvenilir kentlere göç etmesiyle sonuçlanmıştır (Işık, 2005, s. 66). Böylece Adıyaman, Van, Şanlıurfa, Bingöl ve Hakkâri kentleşme ivmesinin yükseldiği yerler haline gelmiştir. Diğer taraftan, yatırımların teşvik edilmesiyle, bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm sektörü 1980’den itibaren önem kazanmıştır. Özel girişimin eğlence ve dinlenmeyi bir arada vaat eden turizm yatırımları, batı ve güney kıyılarına devamlılık arz eden tatilci akını ve konut edinip sürekli kalanları

Bartın'da Kentleşme ve Bartınlıların Kentleşmeye Dair Düşünceleri

bölgeye çekmiştir. Bu bağlamda Antalya, Aydın ve Muğla illeri, kentleşme ivmesinin yükseldiği yeni adresler olmuştur. Kaştan (2010), ikinci döneme bakıldığında şu istatistikleri aktarmaktadır: Doğu Anadolu Bölgesi'nde kentleşme oranının 1980'de %32,4'e ve 1990'da %42,5'e; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 1980'de %36,5'e ve 1990'da %55,6'ya; Ege Bölgesi'nde kentleşme oranının 1980'de %41,3'e ve 1990'da %56,9'a; Akdeniz Bölgesi'nde ise %46,3'e ve 1990'da %57,4'e yükseldiği görülmektedir (s. 71). Dolayısıyla ilk dönemde olduğu gibi, ikinci dönemde de Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelerdeki modele uygun bir profil çizdiğini, yani kentleşme sürecinde nüfus boyutunun ağır bastığını söylemek mümkündür. Yani mevcut kentlerin nüfus açısından büyümesi ve nüfus artışı ile yeni kentlerin ortaya çıkmasının, Türkiye'deki kentleşmenin genel karakteristiğini yansıttığı söylenebilir.

2. Bartın ve Kentleşme

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2023 yılında yeni bir kent-kır nüfus dağılımı hesaplama yöntemini uygulamaya koymuştur. Buna göre, Türkiye'deki kentler 'yoğun kent', 'orta yoğun kent' ve 'kır' olarak sınıflandırılmıştır. "Kır" tanımı, nüfusun %50'sinden fazlasının kırsal alanlarda yaşadığı yerleşim yerlerini ifade etmektedir. Bartın, %54,2'lik oranla -Ardahan ve Tunceli'den sonra- kırsal yerleşim yerlerinde nüfusun en fazla ikamet ettiği üçüncü il olarak öne çıkmaktadır (TÜİK, 2023a).

Nüfus yapısı kır ağırlıklı bir özellik sergilemekle birlikte Bartın, hızla artan bir kent nüfusuna da sahiptir. Bu bağlamda özellikle 1990'lardan itibaren kentleşmeyi genişleten ve arttıran bir başka dinamiğin yeni üniversitelerin açılması olduğunu belirtmek gerekir. Nitekim Yaman (2019), kentleşmenin ikinci dönemi içinde özellikle iller arası memur hareketlilikleri ve atamalara ilişkin yer değiştirmelerin yanı sıra, üniversite eğitimi almak için farklı kentlere göç edenlerin şehirlerarası hareketliliğine dikkat çeker (s. 134). Bu açıdan 1992 yılında 23 yeni üniversitenin kurulması çarpıcı bir istatistiktir. Işık (2005), hem yeni üniversitelerin açılmasını hem de büyümelerini Çanakkale, Isparta, Afyon gibi illerdeki kentleşme süreçlerinin nedenleri arasında görür (s. 59). 1990'larda başlayan üniversite sayısındaki artış, 2000'li yıllarda artarak devam etmiş ve sadece devlet üniversiteleri değil, vakıf üniversiteleri de kurulmuştur. YÖK (2024)'ün yayınladığı istatistiğe göre Türkiye'de hali hazırda 208 üniversite bulunmaktadır. Dolayısıyla kentleşme dinamiklerinden biri olarak üniversitelerin Türkiye'nin tamamına yayılmış olması, nüfus artışıyla birlikte kentleşme sürecinin irili ufaklı pek çok ile de girdiğinin göstergesidir.

Bu illerden biri de Bartın'dır. Nitekim 2007 yılında 182.131 olan nüfus, 2008'de 185.368'e, 2013'te 189.139'a ve 2023'te 203.351'e ulaşmıştır (TÜİK, 2023b). Bartın'a gelen öğrenciler ile akademik ve idari personel, bu artıştaki belirleyici unsurlardır. Söz konusu nüfus büyük oranda kent merkezine yerleşmiştir. Bu nedenle Amasra, Ulus, Kurucaşile ilçelerinin nüfusu gittikçe azalırken merkez ilçede %12,6'lık bir artış gözlenmiştir (TÜİK, 2022). 2022'de Türkiye genelindeki ortalama artış hızının %7,1 olduğu düşünüldüğünde, Bartın merkez ilçedeki nüfus artış hızının ülke ortalamasının da üstünde gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Ayrıca 2.330 km²'lik yüzölçümüne sahip Bartın genelinde km²'ye 98 kişi düşerken merkez ilçede bu sayının 148 kişi olduğu da belirtilmelidir (TÜİK, 2023c). Tüm bunlar, Bartın Üniversitesi'nin 2008 yılında kurulmasıyla il nüfusunun hızla arttığını, dolayısıyla Bartın'ın nüfus ağırlıklı bir kentleşme süreci yaşadığını ortaya koymaktadır.

Bu noktada belirtilmesi gereken, kentleşmenin tek başına nüfus ile ilgili olmadığıdır. Yani ideal bir kentleşmede, süreci tek başına bir nüfus artışı olarak görmek yeterli değildir (Keleş, 2019, s. 20). Ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişimlerin de sürece eşlik etmesi gerekir. Ancak gelişmekte olan ülkelerin kentleşmesinde nüfus artışı ön plana çıkarken kalkınma, sosyal gelişme ve değişim gibi özellikler geriden gelmektedir (Kayan & Mardinli,

2020, s. 265). Bu ise kentlerdeki nüfusun barınma, ısınma, beslenme, ulaşım, eğitim, sağlık, dinlenme ve eğlenme gibi konularda yeterli hizmeti alamaması sonucunu doğurmaktadır. Bir diğer deyişle hem mevcut kentler hem de yeni kent yerleşimleri, tüm sakinlerine sunmaları beklenen ‘konforu’ sunamamaktadır.

Türkiye’nin 1950’lerden itibaren kırsal alandaki krizler, sanayileşme, terör, turizm, üniversitelerin açılması gibi dinamiklerle şekillenen kentleşme süreci de nüfus ile ekonomik ve toplumsal değişimler arasındaki dengesizlikler nedeniyle pek çok altyapı, üstyapı ve hizmet problemini doğurmuştur. Benzer bir tablonun 2008’den itibaren Bartın’da da yaşandığı gözlenmektedir. Üniversitenin kurulması ve gittikçe büyüyen yapısı nedeniyle kent merkezinde biriken nüfus, mevcudun fazlasına ihtiyaç duymuştur. Ancak ihtiyaçların giderilmesi konusunda planlı bir yaklaşımın benimsenmemesi, problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bu çerçevede çalışmanın amacı, büyüyen bir kent görünümünde olan Bartın’ın kentleşme sürecini farklı boyutlarıyla betimlemek ve ortaya çıkan tabloyla ilgili yerel halkın düşüncelerini ortaya koymaktır. Konunun daha önce herhangi bir çalışma kapsamında ele alınmamış olması, araştırmanın Türkiye’deki kent ve kentleşme literatüründe bir boşluğu dolduracağına dair inancı pekiştirmektedir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada sayısal veriyi önceleyen nicel yöntem benimsenmiştir. Söz konusu yöntem çatısı altında ise belirli bir evren içinden seçilen örneklem üzerinde yapılan çalışmalar yoluyla evren genelindeki eğilim, tutum veya görüşlerin nicel veya nümerik olarak betimlenmesini sağlayan tarama deseni (Creswell, 2017, s. 155) kullanılmıştır. Hem benimsenen yöntem hem de kullanılan desen, verinin sayısal olarak ifade edilmesini kolaylaştıran anket tekniğinin kullanımını beraberinde getirmektedir. Birsen Gökçe (1992)’ye göre anket, toplumu ilgilendiren çeşitli konularda objektif bilgi toplamak için kullanılan bir araçtır (s. 101). Öncelikle bir soru havuzu oluşturulmuştur. Üretilen sorulardan yapılan seçmeyle bir taslak form elde edilmiştir. Ardından tam yapılandırılmış soru formu, pilot uygulamayla ön sahada denenmiş ve bazı sorular formun dışında bırakılırken bazılarının yerleri değiştirilmiştir. Son hali verilen form, kapalı uçlu sorulardan oluşmuştur. Soru formunun oluşturulmasının ardından Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan 2022-SBB-0323 protokol numarası ile etik onay belgesi alınmıştır.

Araştırmanın evrenini merkezde veya merkeze oldukça yakın mesafede bulunan Ağdacı ve Karaköy mahalleleri ile Kutlubeyyazıcılar ve Kutlubeydemirci köylerinde yaşayan 35 yaş üstü Bartınlı sakinler oluşturmaktadır. Sıralanan lokasyonların seçilmesi, Bartın’daki kentleşmenin merkez ilçe odaklı gerçekleşmesiyle; belirlenen yaş sınırı ise üniversitenin 2008’de kurulmasına bağlı olarak katılımcılardan ilin önceki ve sonraki durumlarına dair karşılaştırma yapabilmelerinin istenmesiyle ilgilidir. Ancak hem TÜİK hem de Bartın İl Nüfus İdaresi’nden evrene karşılık gelen net sayıya ulaşılammıştır. Bu nedenle Bartın’a dair bir üst başlıkta verilen istatistiklerden ve “kabul edilebilir hata gibi, güven derecesinin de örneklem seçilmeden önce kararlaştırılması gerekir” (Sencer & Sencer, 1978, s. 496-499) prensibinden yola çıkarak %95 güven düzeyi ile örneklem sayısı 384 olarak belirlenmiştir.

Belirlenen örneklem sayısının belirlenmesi aşamasında, Gürbüz ve Şahin’in (2008) sosyal bilim araştırmalarında olasılığa dayalı örneklem tekniklerini kullanmanın çoğu zaman mümkün olmadığı (s. 131) saptamasından yola çıkılmıştır ve araştırma evreninin sayısal belirsizliği göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenlerle örnekleme tekniği olarak olasılıklı olmayan örnekleme kullanılmıştır. Olasılıklı olmayan örnekleme teknikleri arasından spesifik olarak kartopu örnekleminin tercih edilmesi ise hedeflenen örneklem büyüklüğüne ulaşmadaki zorluklarla ilgilidir. Nitekim kartopu örnekleme, araştırmanın kıstaslarına uygun

Bartın'da Kentleşme ve Bartınlıların Kentleşmeye Dair Düşünceleri

bir veya birkaç katılımcı tespit edilip bu katılımcılardan elde edilen bilgiler veya tavsiyelerinden yola çıkarak diğerlerine ulaşılmaya çalışılmasıdır (Gürbüz & Şahin, 2018, s. 133).

Örnekleme iki aşamada ulaşılmıştır. İlk aşamada daha sağlıklı veri toplamak motivasyonu ile 50 kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, anket soruları katılımcılara doğrudan okunmuş ve alınan cevaplar kaydedilmiştir. Ancak kent sakinlerinin yüz yüze katılım isteklerinin düşük seyretmesi nedeniyle araştırmaya çevrimiçi devam edilme kararı alınmıştır. Hedeflenen örneklem büyüklüğüne bu yolla ulaşılması mümkün olmuştur. İlk 50 kişilik gruptan alınan veriler değerlendirildikten sonra, çevrimiçi veri toplama sitelerinden biri olan “SurveyMonkey” kullanılmıştır ve ikinci aşamada da katılımcıların merkezde veya merkeze oldukça yakın mesafede bulunan Ağdacı ve Karaköy mahalleleri ile Kutlubeyyazıcılar ve Kutlubeydemirci köylerinde yaşayan Bartınlılardan oluşmasına ve 35 yaş üstü olmalarına dikkat edilmiştir. Anket linki, sosyal medya sitelerinde, e-posta adreslerinde ve WhatsApp'ta paylaşılmıştır ve böylelikle gittikçe genişleyen bir ağ içerisinde bu kriterlere uyan kişilere gönderilmiştir. Bu yolla 371 ankete ulaşılmış, ancak içeriğindeki eksikler nedeniyle 21 soru formu değerlendirme dışı bırakılmıştır. İkinci aşamada sorunsuz doldurulan anket sayısı 350'dir. İlk aşamadaki 50 anketle birlikte değerlendirildiğinde toplam 400 kişilik bir örnekleme ulaşılmıştır.

Ayrıca yüz yüze gerçekleştirilen anketlerden önce, katılımcılardan onam formu aracılığıyla izin alınmıştır. Çevrimiçi gerçekleştirilen anketlerde ise başa konulan bilgilendirici bir metnin ardından, katılımcılara anketi cevaplamayı isteyip istemedikleri sorulmuştur.

Soru formları aracılığıyla elde edilen veri, öncelikle Excel programına ve buradan da SPSS 24.0 paket programına aktarılmıştır. Eldeki veriler temel olarak betimsel istatistikle çözümlenmiştir. Nitekim Neuman (2014), betimsel istatistiğin sayısal verileri tanımladığını söyler (s. 500). Bu bağlamda çözümlenen veri, sıklık (frekans) ile yüzde dağılım bilgilerini içeren tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

4. Bulgular

Soru formunda yer alan ilk dört soru, katılımcıların cinsiyetlerini, öğrenim durumlarını, yaşlarını ve gelir durumlarını öğrenmeye yöneliktir. Bu sorulara verilen cevaplar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Örnekleme Dair Betimsel Bilgiler

	Kategoriler	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	186	46,50
	Erkek	214	53,50
	Toplam	400	100,0
Öğrenim Durumu	İlkokul	129	32,25
	Ortaokul	93	23,25
	Lise	144	36,00
	Yükseköğretim	34	8,0
	Toplam	400	100,0

Berna FİLDİŞ - Alkan ÜSTÜN - Sinem YOKUŞOĞLU

Yaş	35-44	173	43,25
	45-54	161	40,25
	55-64	47	11,75
	65 ve üzeri	19	4,75
	Toplam	400	100,0
Gelir Durumu (TL)	8.506 ve daha az	292	73,00
	8.507-12.750 arası	47	11,75
	12.751 ve üstü	61	15,25
	Toplam	400	100,0

Tablo 1'e göre, katılımcılar arasında erkekler %53,50 ile daha fazla sayıda olmakla beraber kadınlar %46,50'lik oranla araştırmada belirgin bir varlık sergilemişlerdir. Öğrenim durumlarına bakıldığında ise %36 ile lise eğitime sahip katılımcıların ağırlıkta olduğu ve bu grubu %32,25 ile ilköğretim mezunlarının takip ettiği görülmektedir. Katılımcılar, yaş kategorileri üzerinden tasnif edildiğinde, 35-54 yaş arasında olanların %83,50 ile çoğunluğu oluşturduğu dikkat çekmektedir. Son olarak gelir durumları ele alındığında, araştırmanın başladığı dönemde net 8.506 TL olan asgari ücret ve daha az bir gelire sahip olanlar, örneklemin yaklaşık dörtte üçünü, yani %73'ünü temsil etmektedir. Bu bağlamda araştırmaya katılanların daha çok lise mezunu, 35-54 yaş aralığında ve görece düşük gelire sahip oldukları söylenebilir.

Betimleyici soruların ardından katılımcılara, Bartın'daki kentleşme sürecinin dinamikleri ve sonuçları hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. İlk soru Bartın'daki kentleşmenin temel dinamiği üzerinedir.

Tablo 2. Üniversitenin Kurulmasıyla Bartın'daki Nüfus Artışı Arasında Bir İlişki Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Cevap Seçenekleri	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle düşünmüyorum.	13	3,25
Düşünmüyorum.	35	8,75
Kısmen düşünüyorum.	28	7,00
Çoğunlukla düşünüyorum.	26	6,50
Kesinlikle düşünüyorum	298	74,50
TOPLAM	400	100,0

Katılımcılara üniversitenin kurulmasıyla Bartın'daki nüfus artışı arasında bir ilişki olduğunu düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. Verilen yanıtlara göre örneklemin yaklaşık beşte dördlük bir kısmı, (%81) iki olgu arasında bir neden-sonuç ilişkisi gördüklerini ifade etmişlerdir. Nüfus artışı ile üniversitenin varlığı arasında bir ilişki olmadığını düşünenlerin oranı ise %12 ile sınırlı kalmıştır.

Bartın'da Kentleşme ve Bartınlıların Kentleşmeye Dair Düşünceleri

Ardından, katılımcılara daha çok nüfus artışıyla kendini gösteren kentleşmenin niteliği üzerine bir soru yöneltilmiştir.

Tablo 3. Bartın'daki Büyümenin Planlı Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Cevap Seçenekleri	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle düşünmüyorum.	286	71,50
Düşünmüyorum.	30	7,50
Kısmen düşünüyorum.	52	13,00
Çoğunlukla düşünüyorum.	21	5,25
Kesinlikle düşünüyorum.	11	2,75
TOPLAM	400	100,0

Tablo 3, Bartın'da yaşanan büyüme üzerine katılımcıların %79'unun planlı bir sürecin işlemediği düşüncesinde olduklarını göstermektedir. Buna karşın, kenti büyümesinin planlı bir şekilde işlediğini kesinlikle düşünenlerin yalnızca %2,75 olması, katılımcıların çok büyük bir oranda Bartın'ın kentleşme biçimiyle ilgili olumsuz bir kanıya sahip olduklarının bir ifadesidir.

Coğrafi olarak merkeze yakın konumda bulunan mahalle ve köyler, şehir merkezinin büyümesiyle, kentleşme çemberinin içinde kalmışlardır. Bu bağlamda katılımcılara, şehirdeki çeşitli altyapı ve üstyapı problemlerinin kentin büyümesiyle ilgili hakkındaki düşünceleri sorulmuştur.

Tablo 4. Kentte Yaşanan Altyapı ve Üstyapı Sorunlarının Büyümeyle İlişkili Olduğunu Düşünüyor musunuz?

Cevap Seçenekleri	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle düşünmüyorum.	13	3,25
Düşünmüyorum.	21	5,25
Kısmen düşünüyorum.	31	7,75
Çoğunlukla düşünüyorum.	43	10,75
Kesinlikle düşünüyorum.	292	73,00
TOPLAM	400	100,0

Tablo 4'e göre, yaşanan altyapı ve üstyapı sorunlarının Bartın'ın kentleşme süreciyle ilişkili olduğunu düşünenler, yerel halk arasında çoğunluktadır (%83,75). Katılımcılar bu sorunların neler olduğu üzerine de fikir yürütmüşlerdir.

Tablo 5. Bartın'da Yaşanan Altyapı ve Üstyapı Sorunları Nelerdir?

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)
Elektrik kesintileri	303	75,75
Asfalt yolların yetersizliği	287	71,75
Kent merkezine ulaşımında toplu taşımanın yetersizliği	284	71,00
Kanalizasyon problemleri	252	63,00
Çöp konteynırlarının az olması	233	58,25
Su kesintileri	213	53,25
Çöp toplama hizmetlerinin seyrekliği	134	33,50

Tablo 5, altyapı ve üstyapı sorunları arasında en çok yakınılanın %75,75'lik oranla elektrik kesintileri olduğunu ortaya koymaktadır. Ardından %71,75 ile asfalt yolların ve %71 ile toplu taşımanın yetersizliği gelmektedir. Kanalizasyon altyapısındaki problemler (%63), çöp konteynırlarının az olması (%58,25), su kesintileri (%53,25) ve çöp toplama hizmetlerinin seyrekliği (%33,50) ise sıralanan diğer sorunlardır. Katılımcılar, farklı alanlarda sunulan hizmetlerdeki yetersizlikler üzerinde de durmuşlardır.

Tablo 6. Kentteki Hizmet Sunumu Problemleri Nelerdir?

Cevap Seçenekleri	Frekans	Yüzde (%)
Sağlık kuruluşlarının verdikleri hizmet açısından yetersizliği	299	74,75
Sağlık kuruluşlarının sayıca yetersizliği	262	65,50
Giyim ürünlerinin çeşit ve kalite açısından yetersizliği	255	63,75
Eğitim kurumlarının eğitim kalitesi açısından yetersizliği	249	62,25
Eğitim kurumlarının sayıca yetersizliği	116	29,00
Yiyecek ve içeceklerin çeşit ve kalite açısından yetersizliği	46	11,50

Tablo 6'ya göre, katılımcıların sunulan hizmetlerle ilgili en fazla yakındıkları, %74,75'le sağlık kuruluşlarının verdikleri hizmetlerin yetersizliğidir. %65,60'lık bir kesim, sağlık kuruluşlarının sayıca az olmasını dillendirmiştir. Dolayısıyla kentte sunulan sağlık hizmetlerinin hem nitelik hem de nicelik açısından geliştirilmesinin talep edildiği söylenebilir. Ayrıca araştırmaya katılanların %63,75'lik kısmı, giyim ürünlerinin çeşit ve

Bartın'da Kentleşme ve Bartınlıların Kentleşmeye Dair Düşünceleri

kalite açısından yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Nitekim Bartın'da bir alışveriş merkezi (AVM) bulunmaması nedeniyle Zonguldak ve Karabük başta olmak üzere komşu illere gitmek, kent sakinleri arasında yaygın bir davranıştır. Eğitim hizmetleri konusunda ise katılımcıların %29'u eğitim kurumlarının sayıca yetersiz olduğunu düşünürken %62,25'i eğitim kurumlarındaki kaliteyi düşük bulduklarını söylemişlerdir.

Bartın'da yaşanan nüfus artışıyla birlikte konut ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu ihtiyacın giderilmesine yönelik olarak bir yapılaşma süreci başlamıştır. Katılımcılar bu sürecin niteliğini de sorgulamışlardır.

Tablo 7. Bartın'da Hızlı ve Çarpık Bir Yapılaşma Söz Konusu mudur?

Cevap Seçenekleri	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle söz konusu değildir.	9	2,25
Söz konusu değildir.	34	8,50
Kısmen söz konusudur.	45	11,25
Çoğunlukla söz konusudur.	43	10,75
Kesinlikle söz konusudur.	269	67,25
TOPLAM	400	100,0

Tablo 7, katılımcıların dörtte üçünden fazlasının (%78) Bartın'da hızlı ve çarpık bir yapılaşma olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Bartın'da 2008'den itibaren artan nüfusa paralel olarak ihtiyaç duyulan konut miktarı da artmıştır. İhtiyacı karşılamak için kent merkezine yakın mahalle ve köylerdeki müstakil evlerin yerine ya da yanına apartmanlar inşa edilmiştir. Bu doğrultuda katılımcılar, kentteki konut yapısının değişimine dair düşüncelerini de ortaya koymuşlardır.

Tablo 8. Müstakil Evlerin Yerini Apartmanların Almasını Olumlu Karşılıyor Musunuz?

Cevap Seçenekleri	Frekans	Yüzde (%)
Kesinlikle olumlu karşılamıyorum.	192	48
Olumlu karşılamıyorum.	72	18
Kısmen olumlu karşılıyorum.	96	24
Çoğunlukla olumlu karşılıyorum.	40	10
Kesinlikle olumlu karşılıyorum.	0	0,0
TOPLAM	400	100,0

Tablo 8, katılımcıların %66'sının yaşadıkları yerlerde apartmanların inşa edilmesini olumlu karşılamadıklarını, %34'ünün ise en azından kısmen olumlu karşıladıklarını göstermektedir. Bu değişimi "kesinlikle olumlu karşılayan" hiç kimsenin olmaması ise katılımcıların apartmanlaşmaya çoğunlukla mesafeli yaklaştığını ortaya koymaktadır.

Katılımcılar apartmanlaşmanın neden olduğu sorunlar üzerinde de durmuş ve bazı altyapı ile üstyapı problemlerini dile getirmişlerdir. Bu çerçevede 400 kişinin %78,25'i elektrik, %71,25'i su, %76,75'i ise ulaşım hizmetlerinin apartmanlaşmadan olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Yani katılımcıların çoğu, alt yapı ve üst yapı hizmetlerinin sunum hızının konut yapısındaki değişim hızına yetişemediği görüşünü benimsemişlerdir.

5. Sonuç

Kentler belirli bir popülasyonun bir araya geldiği; kıra nazaran yoğun nüfuslu, kültürel heterojenliğin, uzmanlaşmanın ve iş bölümünün görece yüksek olduğu yaşam alanlarıdır. Türkiye'de cumhuriyetin ilk yıllarından 1950'lere kadar neredeyse değişim göstermeyen kent-kır nüfus oranı, 20. yüzyılın ortalarından itibaren kent lehine artmaya başlamıştır. Bu çerçevede öne çıkan kavramlardan biri kentleşme olmuştur. Kentleşme hem mevcut kentlerin nüfusunun artması ve yayılması süreçlerini hem de yeni kentlerin ortaya çıkmasını kapsamaktadır. Nitekim 1991 yılında Zonguldak'tan ayrılan Bartın, Türkiye'nin en küçük illerinden biridir. TÜİK'in yakın dönemde oluşturduğu nüfus tasnifine göre 'kır' olarak tanımlanan il, son yıllarda hızlı bir nüfus artışı kaydetmiştir. Çevre ilçelerdeki nüfus azalma eğilimindeyken merkez ilçenin nüfusu ve yoğunluğu tersi bir seyir izlemiştir. Söz konusu artışta 2008 yılında şehirde açılan devlet üniversitesi önemli rol oynamıştır. Bu bağlamda araştırmada temel olarak üniversitenin kurulması sonrasını kapsayan son 15 yıllık süreçte deneyimlenen kentleşme pratiği mercek altına alınmıştır.

Kentler, içinde yaşayanları barındırmakta ve onlara çeşitli işlevleri sunmaktadır. Kent sakinleri ise eylemlilikleri aracılığıyla kent ile etkileşime girmektedirler. Yani kentler ve sakinleri arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Bu nedenle içinde yaşayanların buldukları şehre ilişkin yargı ve düşünceleri, kent çalışmaları açısından önemlidir. Araştırmada somut bir saha çalışması yürütülmekle birlikte örnekleme dahil edilen sakinlerin 35 yaş üzerindeki yerel halktan oluşmasına dikkat edilmiştir. Hazırlanan soru formu aracılığıyla 400 kent sakininden toplanan verinin çözümlenmesi, Bartın'ın kentleşme sürecinin yakın dönemine dair ipuçları sunmuştur.

Öncelikle kent sakinleri, merkezdeki nüfus artışının üniversitenin kurulmasıyla ilgili olduğu fikrine büyük oranda katılmaktadırlar. Ayrıca katılımcıların yaklaşık dörtte üçlük kısmı, Bartın merkez ilçedeki büyümenin planlı ilerlemediği fikrindedir. Buna paralel olarak neredeyse aynı oranda cevaplayıcı, şehirde hızlı ve çarpık bir yapılaşmanın oluştuğunu ifade etmiştir.

Kent sakinleri, altyapı ve üstyapıya dair çeşitli sorunlardan muzdarip olduklarını belirtmekte, bu problemlerin kentin büyümesiyle ilgili olduğunu düşünmektedirler. Bahsedilen altyapı ve üstyapı sorunları arasında öncelikli olan, şehirde sıklıkla karşılaşılan elektrik kesintileridir. Bunu asfalt yolların yetersizliği, toplu taşımanın zayıflığı ve kanalizasyon sistemiyle ilgili sıkıntılar takip etmektedir. Bartın'daki hizmet sunumuna dair eksiklikler de sakinler tarafından dile getirilmiştir. Özellikle şehirdeki sağlık kuruluşlarının yetersizliği vurgulanmıştır. Bunların yanı sıra, giyim kuşam ürünlerinin çeşit ve kalite bakımından eksikliğinin de altı çizilmiştir. Öte yandan katılımcılar, mahalle ile köylerdeki apartmanlaşmanın ve artan nüfus yoğunluğunun elektrik ve su hizmetlerini olumsuz etkilediğini aktarmışlardır. Ayrıca şehirdeki kentleşme sürecinin önemli bir boyutu olan ve merkeze yakın mahalle ile köylerde inşa edilen çok katlı yapılardan memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bartın'daki kentleşme sürecine ilişkin olarak tüm bu bulguların ortaya çıkardığı tablo, 2008 yılında kentte kurulan üniversiteyle beraber nüfusun artmasını, kent merkezinde yoğunluğun yükselmesini ve merkeze yakın mahalle ile köylerde çok katlı yapıların çoğalmasını içermektedir. Bu süreç beraberinde bazı sorunları getirmiş, altyapı ve üstyapı

Bartın'da Kentleşme ve Bartınlıların Kentleşmeye Dair Düşünceleri

bileşenleri ile hizmet sunumlarına dair kimi eksiklikler görünür olmuştur. Kent sakinleri, özellikle merkeze yakın mahalle ve köylerde yaşayanlar, söz konusu değişimden ilk elden etkilenmişlerdir.

Çalışma, Bartın'da 'hızlı' bir tempoda seyreden kentleşmeye dair bir kesit sunmuştur. İleride yürütülecek nitel yönelimli araştırmalarla kentleşme deneyimini sakinlerin gözünden detaylı biçimde tasvir edip aktarmanın faydalı olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan kır nüfusunun ağırlıkta olduğu diğer kentlerde benzer araştırmaların yürütülmesi, bir karşılaştırma yapabileme imkânını sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Bartın Üniversitesi. (2023). Ana Sayfa. <https://w3.bartın.edu.tr/>
- Bayartan, H. (2003). Geçmişten Günümüze İstanbul'da Nüfus. *Coğrafya Dergisi*, (11), 5-20.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Gökçe, B. (1992). *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Işık, Ş. (2005). Türkiye'de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14(1-2), 57-71.
- Kaştan, Y. (2003). Cumhuriyet Döneminde Nüfus Hareketlerinin Fonksiyonu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 65-76.
- Kayan, A. & Mardinli, İ. (2020). Kentleşme: Sosyal Değişme ve Ekonomik Gelişme İlişkisinin Değerlendirilmesi. *İslahiye İİBF Uluslararası E-Dergi*, 4(4), 256-271.
- Keleş, R. (2019). *100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu* (5. bs.). İzmir: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2021). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü* (3. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (7. bs.). (S. Özge, Çev.). Ankara: Yayınodası.
- Sencer, M. & Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de Kentleşme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şengül, H. T. (2001). *Kentsel Çelişki ve Siyaset*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). İl ve İlçelere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2022-49685&dil=1>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023a, 11 Mayıs). Kent-Kır Nüfus İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023b, 6 Şubat). Yıllara Göre İl Nüfusları. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2022-49685&dil=1>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023c, 6 Şubat). Yıllara Göre İllerin Yıllık Nüfus Artışı ve Nüfus Yoğunluğu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2022-49685&dil=1>
- Yaman, F. (2019). Göç ve Toplum: Dünya'da ve Türkiye'de Değişen Nüfus Hareketleri. İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu (2024, 6 Mart). Birim İstatistikleri. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-23688910-050.01.04-2200060287
Konu : Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik
Kurulu Onay Belgesi

27.06.2022

Protokol No:	2022-SBB-0323
Araştırmanın Başlığı:	Köyden Kente Dönüşüm: Bartın'da Apartmanlaşma Süreci
Proje Yürütücüsü:	Sinem YOKUŞOĞLU
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	25.06.2022
Karar Tarihi:	27.06.2022
Toplantı No:	16

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından 27.06.2022 tarihli ve 16 numaralı toplantıda 2022-SBB-0323 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine karar verilmiştir.

Doç. Dr. Elif KARAHAAN
Kurul Başkanı

Doç. Dr. Sedat BALYEMEZ
Başkan yardımcısı

Doç. Dr. Melih BAŞKOL
Üye

Doç. Dr. Sefer Yetkin IŞIK
Üye

Doç. Dr. Vahit CELAL
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ferda
KARADAĞ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Basri
KANSIZOĞLU
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: PMCDUHM

Belge Takip Adresi: <http://ubys.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Ağdacı Mahallesi Fakülte Caddesi No:54 Bartın

Bilgi için :

Elif Karahan
Kurul Başkanı

Telefon No: (0 378) 2235500

Faks No: (0 378) 2235042

e-Posta:

İnternet Adresi: <http://www.bartın.edu.tr/>

Telefon No:

(0 378) 5372

Keş Adresi: bartınuniversitesi@hs01.kep.tr

